

ตำนานนักบุญ : การศึกษาอนุภาคและแบบเรื่องตำนานบุคคลศักดิ์สิทธิ์ ในคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก

LEGEND OF THE SAINTS: A STUDY OF MOTIF AND TALE TYPE OF HOLY PERSON'S LEGEND IN THE ROMAN CATHOLIC CHURCH

อติวิทย์ เชียงคิ้ว* และภาณุพงศ์ อุดมศิลป์**

ATIWIT SIENGKIW AND PANUPONG UDOMSILP

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาแบบเรื่องและอนุภาคของตำนานนักบุญในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในบริบทสังคมไทย ตามแนวทางการจำแนกแบบเรื่องนิทานพื้นบ้านสากลของสตีล ทอมป์สัน โดยรวบรวมตำนานนักบุญที่อยู่ในบริบทของสถานศึกษา จำนวน 13 สำนวน มาวิเคราะห์อนุภาคและแบบเรื่องในฐานะตำนานบุคคลศักดิ์สิทธิ์ ผลการศึกษาพบว่า ตำนานนักบุญที่นำมาศึกษาปรากฏอนุภาคที่สำคัญ 8 อนุภาค ได้แก่ อนุภาคอัศจรรย์สวรรค์ อนุภาคการทำนายอนาคต อนุภาคการตั้งครุฑที่ผิดธรรมชาติ อนุภาคการยอมรับความยากจน อนุภาคการเป็นมรณสักขี อนุภาคการสร้างกุศล อนุภาคความกล้าหาญ อนุภาคความมีศรัทธาอย่างแรงกล้า ด้านการจำแนกแบบเรื่องสามารถจำแนกได้ 4 รูปแบบ คือ 1. แบบเรื่องเทวดาแจ้งข่าวมีอนุภาคเด่น คือ เทวดาปรากฏตัวต่อหน้ามนุษย์ เทวดาทำนายอนาคตลูกของมนุษย์คนนั้นและการการตั้งครุฑที่ผิดธรรมชาติ 2. แบบเรื่องธรรมทูต แบ่งออกเป็น 2 แบบเรื่องย่อย คือ แบบเรื่องธรรมทูตมรณสักขี มีอนุภาคเด่น คือ นักบวชถูกจับกุม ทรมาน และยอมสละชีพเพื่อยืนยันความศรัทธา และแบบเรื่องธรรมทูตทั่วไป มีอนุภาคเด่น คือ นักบวชประกาศพระวจนะท่ามกลางความยากลำบาก 3. แบบเรื่องการสร้างกุศล มีอนุภาคเด่น คือ นักบวชยอมรับความยากจนและทำงานหนักและก่อตั้งองค์กร

* นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Studying in Master of Art (Thai), Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อาจารย์ที่ปรึกษา

Assistant Professor Dr., Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Advisor

เพื่อการกุศล และ 4. แบบเรื่องเบ็ดเตล็ด ซึ่งเป็นแบบเรื่องที่ไม่สามารถจำแนกได้จำนวน 3 ส่วนวน แบบเรื่องและอนุภาคเด่นเหล่านี้เป็นตัวอย่างของผู้มีศรัทธาอย่างแรงกล้าดำเนินตามรอยของพระเยซูเจ้าและเป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์ให้นักเรียนในสถานศึกษาซึ่งมีชื่อสถานศึกษาเกี่ยวเนื่องด้วยนักบุญแต่ละองค์ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การศึกษาอนุภาค การศึกษาแบบเรื่อง ตำนานบุคคลศักดิ์สิทธิ์ คริสต์ศาสนิกายโรมันคาทอลิก

Abstract

The purpose of this study was to study the tale type and motif of Christian saints in the Roman Catholic Church in the context of Thai society based on the Tale Type-Index of Folk-Literature by Stith Thompson. A total of 13 tales of saints in the context of the academy were collected and analyzed in terms of motif and tale type as holy people. The results of this research reveal that motif can be grouped into 8 important categories as follows; 1) Mortal visited by angel, 2) Prophecy, 3) Miraculous conception, 4) Poverty as saintly virtue, 5) Martyr, 6) Charity of saints, 7) Bravery, and 8) Clerical virtue of absolute faith. In addition, the tale types were grouped into 4 categories as follows: 1) Mortal visited by angel; the distinctive motif is the angel appearing in front of humans to prophesy about their children, 2) Missionary; this can be divided into 2 sub-stories including 2.1) Missionary martyr; the main motif is being captured and tortured to prove their belief and 2.2) General missionary; the main motif is making the prophecy during hardship, 3) Charitable work; the notable motif is accepting poverty, working hard, and founding a charity organization, and 4) Miscellaneous; 3 tales cannot be categorized into any group of tale type. These remarkable tale types and motifs indicate that the saints had a lot of faith in following Jesus Christ's footsteps, and they were role models in living a holy life for students in educational institutions named after them.

Keywords: Motif, Tale Type, Legends of Holy person, Roman Catholic Church

บทนำ

ในพระศาสนจักรคาทอลิก “นักบุญ” เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสำคัญเนื่องด้วยจริยวัตรของนักบุญแต่ละองค์ล้วนเป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิตในฐานะคริสตชนที่ยึดมั่นในคำสอนของพระคริสตเจ้า ถึงแม้ต้องฝ่าฟันอุปสรรค ความยากลำบาก หรือถูกต่อต้านหลากหลายรูปแบบก็ตาม

ในช่วง 6 ศตวรรษแรกของการประกาศศาสนาคริสต์ สาวกของพระคริสตเจ้าต้องพบกับการต่อต้านและทำร้ายเนื่องจากศาสนาคริสต์ยังไม่มีที่ยอมรับของผู้นำในสมัยนั้น นักบุญจำนวนมากต้องยอมสละชีพเป็นเครื่องยืนยันความเชื่อและความศรัทธาในพระบุตรของพระเจ้า ต่อมาเมื่อศาสนาคริสต์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้น ผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นนักบุญจึงไม่ได้มีเพียงผู้ที่ยอมสละชีพเพื่อศาสนาเท่านั้น แต่คริสตชนทั่วไปผู้ยึดถือการดำเนินรอยตามองค์พระเยซูเจ้าและอุทิศตนเพื่อรับใช้เพื่อนมนุษย์ในด้านต่าง ๆ อย่างโดดเด่นสามารถได้รับการยกย่องเป็นนักบุญได้เช่นเดียวกัน (Thurston, 1908, p. 51)

นักบุญแต่ละยุคมีลักษณะความเป็นตัวแทนของยุคนั้น ๆ การทำความดี การอุทิศตนเพื่อศาสนา และครรลองในการดำเนินชีวิตจึงเป็นเสมือนแม่แบบให้กับคริสตชนรุ่นหลังได้ศึกษา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของตำนานของนักบุญแต่ละสมัยจะเห็นลักษณะอันเป็น “อุดมคติ” ซึ่งแสดงออกผ่านการบันทึกประวัติหรือภารกิจของนักบุญแต่ละท่าน (สายป่าน ปุริวรรณชนะ, 2555, น. 50) เมื่อกาลเวลาผ่านไป วิถีกรรมอันแสดงออกถึงอุดมคติและวิถีการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์ที่ “ไม่ธรรมดา” เหล่านั้นได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและกลายเป็นตำนานในฐานะ “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งได้รับความเคารพและการยกย่องจากคริสตชนในที่สุด

การศึกษาเรื่องเล่าซึ่งมีลักษณะไม่ธรรมดานี้มีระเบียบวิธีการศึกษาที่หลากหลายวิธีการที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการด้านคติชนวิทยาคือการศึกษาอนุภาคและแบบเรื่อง โดยอนุภาค (Motif) ถือเป็นองค์ประกอบที่เล็กที่สุดของเรื่องเล่าที่มีลักษณะไม่ธรรมดาทำให้เรื่องเล่าเรื่องหนึ่ง ๆ เป็นที่จดจำและทำให้เกิดการเล่าสืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551, น. 38) ส่วนการศึกษาแบบเรื่อง (Tale Type) เป็นการจำแนกโครงเรื่องออกเป็นแบบต่าง ๆ ซึ่งแต่ละโครงเรื่องสามารถนำไปเล่าได้อย่างอิสระไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน และอาจประกอบด้วยอนุภาค 1 อนุภาค หรือหลายอนุภาค (Aarne & Thompson, 1973) ในดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้าน (Types of The Folktale) มีการรวบรวมและจำแนกแบบเรื่องไว้ 5 กลุ่ม ได้แก่ แบบเรื่องนิทานเรื่องสัตว์ นิทาน

พื้นบ้านทั่วไป นิทานมุกตลกและเรื่องเบ็ดเตล็ด นิทานเข้าแบบ และนิทานที่ไม่สามารถจำแนกแบบเรื่องได้ (ศิริพร ณ ถลาง, 2557, น. 140-141) ซึ่งแต่ละแบบเรื่องมีอนุภาคที่โดดเด่นต่างกันออกไป

การศึกษานุภาคและแบบเรื่องถือเป็นหลักเกณฑ์สากลที่สามารถใช้วิเคราะห์เรื่องเล่าได้ทุกประเภทและทุกเขตวัฒนธรรม (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2543, น. 144) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแบบเรื่องและอนุภาคที่โดดเด่นของตำนานนักบุญโดยอาศัยแนวคิดในการจัดทำดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากลและดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้านของทอมป์สันเป็นแนวทางในการศึกษา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจแนวคิดและอุดมคติอันเป็นลักษณะเฉพาะของนักบุญในคริสต์ศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์อนุภาคและแบบเรื่องของตำนานนักบุญในฐานะตำนานบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในบริบทสังคมไทย

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อวิเคราะห์อนุภาคและแบบเรื่องของตำนานนักบุญ ซึ่งแบ่งวิธีการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดการวิเคราะห์อนุภาคและการจำแนกแบบเรื่องนิทานพื้นบ้าน รวมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมรายชื่อนักบุญจากชื่อของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 องค์ ได้แก่ นักบุญคาเบรียล อัครทูตดา นักบุญยอห์น อัครสาวก นักบุญดอมินิก ซาวีโอ นักบุญเทเรซา แห่งพระกุมารเยซู นักบุญซีโมนเปโตร อัครสาวก นักบุญฟรันซิสโก ฆาบิเอร์ นักบุญยอแซฟ นักบุญหลุยส์ กษัตริย์แห่งฝรั่งเศส นักบุญมาระโก อัครสาวก นักบุญสเตเฟน มรณสักขี นักบุญโยนออฟอาร์ค นักบุญยอห์น บอสโก และนักบุญยอห์น แบปติสท์ เดอ ลาซาล
3. รวบรวมตำนานประวัตินักบุญจากเอกสารลายลักษณ์ที่มีการตีพิมพ์จากแหล่งต่าง ๆ
4. วิเคราะห์แบบเรื่อง (Tale Type) และวิเคราะห์อนุภาค (Motif) ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นโครงเรื่องตามแนวคิดของสตีธ ทอมป์สัน
5. สรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการศึกษา

1. อนุภาคเด่นในตำนานนักบุญ

อนุภาคเป็นองค์ประกอบที่เล็กที่สุดของนิทานซึ่งมีลักษณะที่ “ไม่ธรรมดา” ทอมป์สันได้รวบรวมอนุภาคจากนิทานทั่วโลกและจำแนกประเภทได้ 3 ประเภท ได้แก่ อนุภาคตัวละครพิเศษ (Actors) อนุภาควัตถุสิ่งของพิเศษ (Objects) และอนุภาคพฤติกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ (Incident) (Thompson, 1946, pp. 415-416) จากการวิเคราะห์อนุภาคที่สำคัญในตำนานนักบุญพบอนุภาคเพียง 2 กลุ่ม คือ อนุภาคตัวละครพิเศษและอนุภาคพฤติกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ ดังนี้

1.1 อนุภาคตัวละคร

1.1.1 อนุภาคทูตสวรรค์

อนุภาคทูตสวรรค์นั้นตรงกับอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V235 *ทูตสวรรค์มาโปรดมนุษย์* (Mortal visited by angel) โดยทูตสวรรค์ที่พบในกลุ่มตัวอย่างคือ อัครทูตสวรรค์คาเบรียล ในพระคัมภีร์คาทอลิกกล่าวถึงการปรากฏตัวของอัครทูตคาเบรียลหลายครั้ง เช่น การแจ้งข่าวการมาเกิดของยอห์น แบปติส แก่เศคาริยาห์ และที่สำคัญที่สุดคือการแจ้งแก่นางมารีย์ พรหมจารี ว่านางได้รับคัดเลือกให้เป็นมารดาของพระบุตรของพระเจ้า (พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์, 2014)

1.2 อนุภาคพฤติกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ

1.2.1 อนุภาคการทำนายอนาคต

อนุภาคการทำนายอนาคตที่พบในตำนานนักบุญที่นำมาศึกษา ตรงกับดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ M310.1 คำทำนาย: ความยิ่งใหญ่และชื่อเสียงในอนาคต (Prophecy: future greatness and fame) เป็นการทำนายถึงความยิ่งใหญ่ในอนาคตของบุตรชายซึ่งเกิดด้วยอำนาจของพระเจ้าเป็นเจ้า เช่น การทำนายอนาคตของพระเยซูแก่พระนางมารีย์ว่า “เขาจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่และพระเจ้าผู้สูงสุดจะทรงเรียกเขาเป็นบุตรของพระองค์ พระเจ้าจะประทานพระที่นั่งของกษัตริย์ดาวิดบรรพบุรุษให้แก่เขา เขาจะปกครองวงศ์ตระกูลของยาโคบตลอดไปและพระอาณาจักรของเขาจะไม่สิ้นสุดเลย” (ลก 1:32-33)

1.2.2 อนุภาคการตั้งครุฑที่ผิดธรรมชาติ

อนุภาคการตั้งครุฑที่ผิดธรรมชาติในที่นี้ หมายถึง การตั้งครุฑที่เกิดจากอำนาจของพระเจ้าเป็นเจ้าบันดาลให้เกิดบุตรในบุคคลที่ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ ตรงกับดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้าน คือ T510 *การตั้งครุฑที่น่าอัศจรรย์* (Miraculous

conception) พบในตำนานนักบุญคาเบรียล อัครทูตสวรรค์ ซึ่งท่านได้แจ้งให้นางเอลีซาเบธ หญิงชราผู้เป็นหมั้นภรรยาของเศคาริยาห์ และพระนางมารีย์ พรหมจารี คู่หมั้นของโจเซฟ ให้ทราบวาทัง 2 จะตั้งครรภ์ด้วยพระประสงค์ของพระเจ้า

1.2.3 อนุภาคการยอมรับความยากจน

การถือความยากจนเป็นคำสอนสำคัญของพระเยซูเจ้าที่ตรัสสอนแก่บรรดาอัครสาวกว่า “ท่านทั้งหลายที่ยากจนย่อมเป็นสุข เพราะพระอาณาจักรของพระเจ้าเป็นของท่าน ท่านที่หิวโหยในเวลาีนี้ย่อมเป็นสุข เพราะท่านจะอิ่ม ท่านที่ร้องไห้ในเวลาีนี้ย่อมเป็นสุข เพราะท่านจะหัวเราะ” (ลก 6:20-23) ตรงกับดัชนีอนุภาค คือ V461.8 ความยากจนเป็นคุณธรรมของนักบุญ (Poverty as saintly virtue) คุณธรรมเรื่องความยากจนนี้จึงเป็นคุณธรรมที่สำคัญและเป็นความโดดเด่นของนักบุญทุกองค์ที่ต้องเดินทางประกาศพระศาสนาไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยความยากลำบาก บางองค์ต้องละทิ้งทรัพย์สินสมบัติและความหรูหราเพื่อใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายตามคำสอนของพระเยซูเจ้า

1.2.4 อนุภาคการเป็นมรณสักขี

อนุภาคมรณสักขี ตรงกับดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้าน คือ V10 การเสียสละทางศาสนา (Religious sacrifices) และ V463 ความทุกข์ทรมานทางศาสนา (Religious martyrdom) เป็นอนุภาคที่พบได้มากในตำนานของนักบุญยุคแรกเริ่มในการประกาศศาสนา เนื่องจากศาสนาคริสต์ยังไม่เป็นที่ยอมรับ นักบวชจึงถูกจับกุมและทรมานด้วยวิธีต่าง ๆ แต่เพื่อยืนยันในความศรัทธาและความรักที่มีต่อพระเยซู นักบวชเหล่านั้นยินยอมสละชีวิตของตนด้วยความเต็มใจ ดังคำสอนในจดหมายนักบุญเปโตร ฉบับที่ 1 ความว่า “จำเป็นที่พวกท่านต้องทนทุกข์ในการทดลองต่าง ๆ นานาชั่วระยะหนึ่ง เพื่อการทดสอบความเชื่อของพวกท่าน (อันล้ำค่ายิ่งกว่าทองคำ ที่แม้ว่าจะเสื่อมสลายไปได้ก็ยังถูกทดสอบด้วยไฟ) จะนำไปสู่การสรรเสริญ ศักดิ์ศรี และเกียรติ ในเวลาที่พระเยซูคริสต์จะเสด็จมาปรากฏ) (1ปต 1:3-9)

1.2.5 อนุภาคการสร้างกุศล

อนุภาคการสร้างกุศลพบในตำนานนักบุญในยุคที่พระศาสนจักรได้รับการยอมรับและสถาปนารากฐานอย่างมั่นคงแล้ว ตรงกับดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V433 การกุศลของนักบุญ (Charity of saints) เนื่องจากการช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นการแสดงความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งเป็นบัญญัติสำคัญประการหนึ่งที่พระเยซูตรัสสอนความว่า “ท่านต้องรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง” (มธ 22:39) นอกจากนี้การแสดงความรักต่อเพื่อนมนุษย์ยังเป็นการดำเนินตามรอยของพระเยซูเจ้า ดังที่กล่าวในจดหมายนักบุญยอห์น

ว่า “เรารู้จักความรักจากการที่พระองค์ทรงสละชีวิตของพระองค์เพื่อเรา เราจึงควรสละชีวิตของเราเพื่อพี่น้องเช่นเดียวกัน ถ้าผู้ใดมีทรัพย์สินสมบัติของโลกนี้และเห็นพี่น้องของตนขาดแคลนแต่ยังมีใจแคบต่อเขา ความรักของพระเจ้าจะดำรงอยู่ในผู้นั้นได้อย่างไร ลูกที่รักทั้งหลายเราอย่ารักกันแต่ปากเพียงด้วยคำพูดเท่านั้น แต่เราจงรักกันด้วยการกระทำและด้วยความจริง” (1ยน 3:16-18)

1.2.6 อนุภาคความกล้าหาญ

อนุภาคความกล้าหาญนี้ตรงกับอนุภาคในดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ W 32 ความกล้าหาญ (Bravery) อนุภาคนี้พบในตำนานของนักบุญโยนออฟอาร์ค (Jeanne d' Arc) ผู้เป็นหญิงสาวชาวนาผู้กล้าหาญที่อาสน์กองทัพอังกฤษรบกับกองทัพฝรั่งเศสในสงครามร้อยปีด้วยคำแนะนำของเสียงจากสวรรค์ที่เธอได้ยิน จนสามารถทำให้ฝรั่งเศสเอาชนะอังกฤษได้หลายครั้ง แต่สุดท้ายโดนจับกุมและลงโทษด้วยการเผาทั้งเป็น (สมคมแดง สมปวงพร, 2548)

1.2.7 อนุภาคความศรัทธาอย่างแรงกล้า

อนุภาคความศรัทธาอย่างแรงกล้านี้ตรงกับอนุภาคในดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V461.7 คุณธรรมแห่งความศรัทธาที่แท้จริง (Clerical virtue of absolute faith) อนุภาคนี้เป็นอนุภาคพื้นฐานในตำนานนักบุญทุกองค์ แต่จะมีลักษณะโดดเด่นในตำนานของนักบุญเทเรซา แห่งพระกุมารเยซูและนักบุญดอมินิก ซาวีโอ เนื่องจากนักบุญ 2 ท่านนี้ไม่ได้เดินทางประกาศศาสนาหรือทำการกุศล แต่เน้นการภาวนาด้วยจิตใจที่แน่วแน่และมุ่งมั่นเพื่อที่จะ “แบกกางเขน” ของตนติดตามพระเยซูเจ้า ดังคำกล่าวในพระวรสาร นักบุญมัทธีว่า “ถ้าผู้ใดอยากตามเรา ก็จงเลิกคิดถึงตนเอง จงแบกไม้กางเขนของตนและติดตามเรา ผู้ใดใคร่รักษาชีวิตของตนให้รอดพ้นก็จะสูญเสียชีวิตนิรันดร์ แต่ถ้าผู้ใดเสียชีวิตของตนเพราะเราก็จะพบชีวิตนิรันดร์” (มธ 16:24-25)

2. แบบเรื่องตำนานนักบุญ

การจัดทำดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้านนั้น อาร์นและทอมป์สัน ไม่ได้นำนิทานประเภทตำนาน นิทานประจำถิ่น และนิทานอธิบายเหตุมาจัดทำด้วย (สายป่าน ปุริวรรณชนะ, 2548, น. 78) ผู้วิจัยจึงได้จำแนกแบบเรื่องขึ้นมาใหม่ พบว่าตำนานนักบุญทั้ง 13 สำนวนที่นำมาศึกษา สามารถจำแนกแบบเรื่องได้เป็น 4 แบบเรื่อง ดังนี้

2.1 แบบเรื่องเทวดาแจ้งข่าว

แบบเรื่องนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปรากฏตัวของผู้วิเศษหรือเทวดา เพื่อแจ้งข่าวสารการกำเนิดของผู้ศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ผู้ที่พระผู้เป็นเจ้าทรงเลือก แบบเรื่องลักษณะนี้พบ 1 สำนวน คือ *ตำนานนักบุญคาเบรียล อัครทูตสวรรค์* ซึ่งมีโครงเรื่อง ดังนี้

- เทวดาปรากฏตัวต่อหน้ามนุษย์
- เทวดาทำนายอนาคตลูกของมนุษย์คนนั้น
- การตั้งครรภ์ที่ผิดปกติ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างโครงเรื่องตามแบบเรื่องเทวดาแจ้งข่าว

เนื้อเรื่อง	โครงเรื่อง
- พระเจ้าทรงส่งทูตสวรรค์กาเบรียลมายังเมืองหนึ่งในแคว้นกาลิลีชื่อเมืองนาซาเร็ธ เพื่อมาพบหญิงพรหมจารีผู้นั้นชื่อมารีย์ - ทูตสวรรค์เข้าในบ้านกล่าวกับพระนางว่า “จงยินดีเถิดท่านผู้ที่พระเจ้าโปรดปราน พระเจ้าสถิตอยู่กับท่าน” - ทูตสวรรค์กล่าวแก่พระนางว่า “มารีย์ อย่างกลัวเลย ท่านเป็นผู้ที่พระเจ้าโปรดปราน ท่านจะตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรชายคนหนึ่ง ท่านจะตั้งชื่อเขาว่าเยซู เขาจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่และพระเจ้าผู้สูงสุดจะทรงเรียกเขาเป็นบุตรของพระองค์ พระเจ้าจะประทานพระที่นั่งของกษัตริย์ดาวิดบรรพบุรุษให้แก่เขา - พระนางมารีย์ตั้งครรภ์โดยพระอำนาจของพระเจ้าผู้สูงสุด - พระนางมารีย์จึงตรัสว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้รับใช้ของพระเจ้าขอให้ไปกับข้าพเจ้าตามวาจาของท่านเถิด” - แล้วทูตสวรรค์ก็จากพระนางไป (ลก 1: 26-38)	- เทวดาปรากฏตัวต่อหน้ามนุษย์ - เทวดาทำนายอนาคตลูกของมนุษย์คนนั้น - การตั้งครรภ์ที่ผิดปกติ

ที่มา : ผู้วิจัย

อนุภาคซึ่งเป็นลักษณะเด่นของแบบเรื่องนี้ คือ เทวดาแจ้งข่าวการเกิดทำนายความยิ่งใหญ่ของเด็กที่กำลังจะเกิดและการตั้งครรภ์ที่ผิดปกติ ซึ่งตรงกับอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V235 ทูตสวรรค์มาโปรดมนุษย์ (Mortal visited by angel) และ M310.1 คำทำนาย : ความยิ่งใหญ่และชื่อเสียงในอนาคต (Prophecy: future greatness and fame) และ T510 การตั้งครรภ์ที่น่าอัศจรรย์ (Miraculous conception)

2.2 แบบเรื่องธรรมดา

แบบเรื่องธรรมดานี้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเดินทางเพื่อประกาศคริสต์ศาสนาไปยังสถานที่ต่าง ๆ ด้วยความยากลำบาก สามารถจำแนกได้เป็น 2 แบบเรื่องย่อย โดยอาศัยอนุภาคการเป็นมรดกสักขีในการจำแนก ดังนี้

2.2.1 แบบเรื่องธรรมดามรดกสักขี

มรดกสักขี หมายถึง ผู้ที่สละชีพเพื่อยืนยันความเชื่อและความศรัทธาในพระเยซูเจ้า (Thurston, 1908, p. 52) แบบเรื่องในลักษณะนี้จะเน้นอนุภาคการถูกทรมานและสละชีพเพื่อยืนยันในความเชื่อของตน พบ 3 ส่วน ได้แก่ *ตำนานนักบุญซีโมนเปโตร อัครธรรมทูต ตำนานนักบุญมาระโก ผู้นิพนธ์พระวรสาร และตำนานนักบุญสเตเฟน* มีโครงเรื่องหลัก ดังนี้

- นักบวชเริ่มการประกาศพระวจนะ
- นักบวชประกาศพระวจนะท่ามกลางการต่อต้าน
- นักบวชถูกจับกุมและทรมาน
- นักบวชยอมสละชีพเพื่อยืนยันความศรัทธา

ตารางที่ 2 ตัวอย่างโครงเรื่องตามแบบเรื่องธรรมดามรดกสักขี

เนื้อเรื่อง	โครงเรื่อง
- อัครสาวกทั้งสิบสองคนของพระเยซูเลือกสเตเฟนเป็นหนึ่งในเจ็ดผู้ดูแลการแจกทานในกรุงเยรูซาเล็ม - สเตเฟนประกอบด้วยความเชื่อและฤทธิ์เดชจึงกระทำการมหัศจรรย์และการอัศจรรย์ใหญ่ท่ามกลางประชาชน แต่ถูกต่อต้านและโต้แย้งจากบรรดาธรรมาจารย์ - ธรรมาจารย์เหล่านั้นโต้แย้งสเตเฟนไม่ได้เพราะสเตเฟนพูดด้วยปัญญาญาณจากพระจิตเจ้า จึงลอบปลุกพยานเท็จและยุยงคนให้ต่อต้าน - สเตเฟนถูกจับตัวไปยังสภาของเมือง หลังจากนั้นจึงถูกขับไล่ออกไปนอกเมืองและถูกเอาหินขว้าง - สเตเฟนก็คุกเข่าลงร้องเสียงดังว่า “พระองค์เจ้าข้าขอโปรดย่ำทรงถือโทษเขาเพราะบาปนี้” แล้วจึงเสียชีวิต (กจ 6-7 : 1-60)	- นักบวชเริ่มการประกาศพระวจนะ - นักบวชประกาศพระวจนะท่ามกลางการต่อต้าน - นักบวชถูกจับกุมและทรมาน - นักบวชยอมสละชีพเพื่อยืนยันความศรัทธา

ที่มา : ผู้วิจัย

แบบเรื่องในกลุ่มนี้จะมีโครงเรื่องหลักดังกล่าวข้างต้น แต่บางเรื่องอาจมีลักษณะพฤติกรรมตอนต้นเรื่องต่างกันบ้าง แต่โดยภาพรวมจะเน้นอนุภาคที่สำคัญและมี

ลักษณะโดดเด่นก็คือการถูกจับกุมและทรมาน และการยอมสละชีพเพื่อยืนยันในความเชื่อของตน ซึ่งตรงกับอนุภาคในดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V10 การเสียสละทางศาสนา (Religious sacrifices) และ V463 ความทุกข์ทรมานทางศาสนา (Religious martyrdom)

2.2.2 แบบเรื่องธรรมทูตทั่วไป

แบบเรื่องประเภทนี้มีลักษณะโครงเรื่องตอนต้นเช่นเดียวกับแบบเรื่องธรรมทูตมรณสักขี คือการออกประกาศศาสนาคริสต์ศาสนาและได้รับความยากลำบาก แต่มีข้อแตกต่างกันที่ช่วงท้ายของเรื่องคือแบบเรื่องธรรมทูตทั่วไปไม่มีอนุภาคการถูกทรมานและการเป็นมรณสักขี พบ 2 ส่วนวน ได้แก่ *ตำนานนักบุญยอห์น อัครสาวก และตำนานนักบุญฟรันซิสโก ซาวิเออร์* มีโครงเรื่องหลักดังนี้

- นักบวชเริ่มการประกาศพระวาทะ
- นักบวชประกาศพระวาทะท่ามกลางความยากลำบาก

ตารางที่ 3 ตัวอย่างโครงเรื่องตามแบบเรื่องธรรมทูตทั่วไป

เนื้อเรื่อง	โครงเรื่อง
- พระเจ้าจอห์นแห่งประเทศโปรตุเกสในขณะนั้นได้รับสั่งขอให้พระสงฆ์ไปทำการเผยแผ่ศาสนาโรมันคาทอลิกในประเทศอินเดีย อีกเนซีส ตัดสินใจเลือกฟรังซิส ซาเวียร์ให้รับภารกิจนี้ - ท่านใช้เวลาประมาณ 6 เดือนในการเผยแผ่ศาสนาให้ผู้คนชาวอินเดียในเมืองกัวด้วยการไปเยี่ยมผู้ป่วยในโรงพยาบาล เยี่ยมนักโทษในเรือนจำ และอบรมผู้เยาว์ให้มีใจเมตตาปรานี - ด้วยกำลังใจที่แน่วแน่ฟรังซิส ซาเวียร์ยอมสละความสุขทางโลกทั้งมวล ท่านเลือกที่จะดำรงชีวิตอย่างแร้นแค้นที่สุดและปฏิเสธความสะดวกสบายทุกสิ่งที่มีผู้เสนอให้ - หลังจากนั้นท่านก็ได้เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นทำการสอนศาสนาตามจิตที่มุ่งหวังนับได้ว่าฟรังซิส ซาเวียร์คือสององค์แรกในญี่ปุ่น - ต่อจากนั้น ฟรังซิส ซาเวียร์ก็มุ่งมั่นที่จะเดินทางไปประเทศจีน ซึ่งในขณะนั้นปิดประเทศไม่ยอมรับคนต่างชาติ ความประสงค์อันร่าร้อนทำให้ท่านกล้าตัดสินใจบนกับต้นเรือผู้หนึ่งให้แอบลักลอบนำท่านเข้าประเทศจีนแต่ไม่สำเร็จ - ฟรังซิส ซาเวียร์ ล้มเจ็บและกลับคืนสู่อ้อมพระหัตถ์แห่งพระเจ้าในวันศุกร์ที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.1552 (วิณา โกวิทวานิชย์, 2549)	- นักบวชเริ่มการประกาศพระวาทะ - นักบวชประกาศพระวาทะท่ามกลางความยากลำบาก

ที่มา: ผู้วิจัย

อนุภาคเด่นในแบบเรื่องนี้จึงเป็นการเสียสละเดินทางเพื่อประกาศพระว้างะของพระเจ้ายังดินแดนที่ห่างไกล ซึ่งตรงกับอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V10 การเสียสละทางศาสนา (Religious sacrifices)

2.3 แบบเรื่องการสร้างกุศล

แบบเรื่องการสร้างกุศลนี้เป็นแบบเรื่องที่เน้นพฤติกรรมการสร้างกุศลเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยเริ่มตั้งแต่ได้พบต้นแบบในการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์ และได้อุทิศตนเพื่อทำการกุศลในรูปแบบต่าง ๆ จิตตารมณ์ของตน พบ 3 ส่วน ได้แก่ *ตำนานนักบุญหลุยส์ กษัตริย์แห่งฝรั่งเศส ตำนานนักบุญยอห์น บอสโก และตำนานนักบุญยอห์น แบพติสตา เดอ ลาซาล* มีโครงเรื่องหลักดังนี้

- นักบวชได้พบต้นแบบของการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์
- นักบวชยอมรับความยากจนและทำงานหนัก
- นักบวชก่อตั้งองค์กรเพื่อการกุศล

ตารางที่ 4 ตัวอย่างโครงเรื่องตามแบบการสร้างกุศล

เนื้อเรื่อง	โครงเรื่อง
- พระเยซูเจ้าและพระนางมารีย์พรากภูมำยอห์นเมื่ออายุได้ 9 ขวบ กล่าวให้ช่วยดูแลเด็ก ๆ เหตุการณ์นี้เป็นป้ายชี้ทางชีวิต และเป็นพลังที่ขับเคลื่อนความคิดความรู้สึก ให้ตระหนักอยู่ตลอดเวลาถึงคุณค่าของชีวิตที่มีได้เกิดมาเพื่อตัวเองเท่านั้น - ยอห์น บอสโก ก็ได้รับการบวชเป็นพระสงฆ์ที่กรุงตูริน เมื่อมีอายุได้ 26 ปี - คุณพ่อได้รวบรวมเยาวชนในวันอาทิตย์ เพื่ออบรมพวกเขา สร้างความตระหนักให้พวกเขาได้พบกับคุณค่าแห่งวัยเยาว์ที่เต็มไปด้วยความสุข รำเริงและความหวัง ซึ่งพวกเขากำลังสูญเสียมันไปเพราะสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และขาดการอบรมด้านศาสนา แม้ว่าจะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย - คุณพ่อริเริ่มที่จะตั้งโรงเรียนภาคค่ำเป็นโรงเรียนสอนอาชีพสำหรับเยาวชนของท่าน เพื่อให้พวกเขาได้มีวิชาชีพติดตัว และจัดการหางานให้พวกเขาอีกด้วย - นอกจากนั้นคุณพ่อบอสโกจึงได้รวบรวมเยาวชนที่พร้อมจะยืนเคียงข้างท่านอยู่เสมอ จัดตั้งคณะซาลาเซียน กิจกรรมเพื่อความดีของเยาวชนแผ่ขยายไปทั่วยังในประเทศอิตาลี ประเทศใกล้เคียงและทั่วโลกจวบจนปัจจุบันนี้ (โรงเรียนเซนต์ดอมินิก, 2563)	- นักบวชได้พบต้นแบบของการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์ - นักบวชยอมรับความยากจนและทำงานหนัก - นักบวชก่อตั้งองค์กรเพื่อการกุศล

ที่มา: ผู้วิจัย

แบบเรื่องการกุศลเน้นอนุภาคความสมณะยากจน และอนุภาคการทำงาน การกุศลเพื่อช่วยเหลือสังคมทั้งการสร้างโรงพยาบาล สร้างโรงเรียน หรือการตั้งคณะนักบวช ซึ่งอนุภาคเหล่านี้ตรงกับอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล คือ V433 การกุศลของนักบุญ (Charity of saints) และ V461.8 ความยากจนเป็นคุณธรรมของนักบุญ (Poverty as saintly virtue)

2.4 แบบเรื่องเบ็ดเตล็ด

แบบเรื่องนี้เป็นแบบเรื่องที่ไม่สามารถจัดให้เข้ากับแบบเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พบ 3 ส่วน ได้แก่ *ตำนานนักบุญเทเรซา แห่งพระกุมารเยซู ตำนานนักบุญดอมินิก ซาวีโอ และตำนานนักบุญโยนออฟอาร์ค* อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะไม่สามารถจัดเข้าแบบเรื่องได้ ตำนานทั้ง 3 ส่วนก็มีลักษณะเด่นที่ควรกล่าวถึงนั่นคือ “ความศรัทธาที่มีต่อพระคริสตเจ้า”

ตำนานนักบุญดอมินิก ซาวีโอ เป็นเรื่องของนักบุญดอมินิก เด็กชายที่มีความร่าเริงและมีความศรัทธาในพระเยซูเจ้าอย่างยิ่ง ดอมินิกปฏิญาณตนว่า “ผมจะไปสารภาพบาปบ่อย ๆ และจะรับศีลมหาสนิททุกครั้งที่คุณฟังแก้บาปอนุญาต ผมต้องทำให้วันอาทิตย์และวันฉลองเป็นวันศักดิ์สิทธิ์ พระเยซูเจ้าและแม่พระเป็นเพื่อนของผม และยอมตายดีกว่าทำบาป” ถึงแม้ว่าดอมินิกจะเสียชีวิตเมื่อมีอายุเพียง 15 ปี แต่ความแน่วแน่ในคำปฏิญาณที่มีต่อพระคริสตเจ้าก็ทำให้ดอมินิกได้รับความศรัทธาและได้รับการยกย่องอนุภาคเด่นในเรื่องนี้ คือ การให้คำปฏิญาณด้วยศรัทธาที่แน่วแน่ ตรงกับอนุภาคนิทานสากลที่ V461.7 คุณธรรมแห่งความศรัทธาที่แท้จริง (Clerical virtue of absolute faith)

ตำนานนักบุญโยนออฟอาร์ค กล่าวถึงหญิงชาวบ้านธรรมดาที่มีความกล้าหาญและศรัทธาในเสียงจากพระเจ้าเป็นเจ้า เธออาสาพาทัพฝรั่งเศสออกรบจนสามารถชนะกองทัพอังกฤษในสงครามร้อยปีได้หลายครั้งด้วยคำแนะนำของเสียงจากสวรรค์ที่เธอได้ยิน แต่สุดท้ายเธอถูกจับกุมและถูกเผาทั้งเป็นจนเสียชีวิต อนุภาคที่โดดเด่นในส่วนนี้ก็คือความกล้าหาญ ซึ่งตรงกับอนุภาคนิทานสากล คือ W 32 ความกล้าหาญ (Bravery)

ตำนานนักบุญเทเรซาแห่งพระกุมารเยซู เป็นเรื่องเกี่ยวกับนักบวชหญิงที่ทุ่มเทให้กับความศรัทธาในพระเยซูเจ้าอย่างเคร่งครัด “เสมือนเคลย์ของความรักเปี่ยมเมตตาของพระเจ้า” เธอเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและรวดเร็วในการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์ เธอได้รับแต่งตั้งให้เป็นนางจาร์ย ด้วยความที่เธอเสียสละอุทิศตนอย่างสมำเสมอและมีความรักต่อพระเจ้าอย่างไม่มีขอบเขต รวมถึงความไว้วางใจในพระองค์โดยสิ้นเชิง เห็นได้จากคำกล่าวของเธอที่ว่า “ไม่มีใครจะวอนขอมากเกินไปจากพระเจ้าผู้ทรงฤทธานุภาพและทรงเมตตา สงสารเขาจะได้รับจากพระองค์จริง ๆ ตามสัดส่วนของความไว้วางใจที่เขามีต่อพระองค์”

อนุภาคเด่นในสำนวนนี้ก็คือ การมีศรัทธาที่แรงกล้าและลึกซึ้ง ตรงกับอนุภาคนิทานสากล คือ V461.7 คุณธรรมแห่งความศรัทธาที่แท้จริง (Clerical virtue of absolute faith)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

1. อนุภาคเด่นในตำนานนักบุญ

จากการวิเคราะห์อนุภาคในตำนานนักบุญเปรียบเทียบกับดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากลของสตีท ทอมป์สัน พบอนุภาคที่มีลักษณะโดดเด่น 2 กลุ่ม คือ อนุภาคตัวละครพิเศษ (Actors) ประกอบด้วย 1 อนุภาค คือ อนุภาคอัศวินทูตสวรรค์ และอนุภาคพฤติกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ (Incident) พบอนุภาคซึ่งมีลักษณะโดดเด่น 7 อนุภาค คือ อนุภาคการทำนายอนาคต อนุภาคการตั้งครรภ์ที่ผิดธรรมชาติ อนุภาคการยอมรับความยากจน อนุภาคการเป็นมรณสักขี อนุภาคการสร้างกุศล อนุภาคความกล้าหาญ อนุภาคความมีศรัทธาอย่างแรงกล้า เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านพบว่าทุกอนุภาคปรากฏในดัชนีอนุภาค ดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบอนุภาคในตำนานนักบุญและดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้าน

อนุภาคในตำนานนักบุญ	ดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้านสากล
อนุภาคอัศวินทูตสวรรค์	V235 ทูตสวรรค์มาโปรดมนุษย์ (Mortal visited by angel)
อนุภาคการทำนายอนาคต	M310.1 คำทำนาย: ความยิ่งใหญ่และชื่อเสียงในอนาคต (Prophecy: future greatness and fame)
อนุภาคการตั้งครรภ์ที่ผิดธรรมชาติ	T510 การตั้งครรภ์ที่น่าอัศจรรย์ (Miraculous conception)
อนุภาคการยอมรับความยากจน	V461.8 ความยากจนเป็นคุณธรรมของนักบุญ (Poverty as saintly virtue)
อนุภาคการเป็นมรณสักขี	V10 การเสียสละทางศาสนา (Religious sacrifices) V463 ความทุกข์ทรมานทางศาสนา (Religious martyrdom)
อนุภาคการสร้างกุศล	V433 การกุศลของนักบุญ (Charity of saints)
อนุภาคความกล้าหาญ	W 32 ความกล้าหาญ (Bravery)
อนุภาคความศรัทธาอย่างแรงกล้า	V461.7 คุณธรรมแห่งความศรัทธาที่แท้จริง (Clerical virtue of absolute faith)

ที่มา : ผู้วิจัย

2. แบบเรื่องตำนานนักบุญ

จากการศึกษาด้านานักบุญทั้ง 13 ส่วน สรุปลงได้ว่า แบบเรื่องตำนานนักบุญสามารถจำแนก 4 แบบเรื่อง คือ 1. แบบเรื่องเวทดาแจ้งข่าว 2. แบบเรื่องธรรมทูต แบ่งเป็น 2 แบบเรื่องย่อย คือ 2.1 แบบเรื่องธรรมทูตมรณสักขี และ 2.2 แบบเรื่องธรรมทูตทั่วไป 3. แบบเรื่องการกุศล และ 4. แบบเรื่องเบ็ดเตล็ด แบบเรื่องนักบุญแต่ละประเภทล้วนมีลักษณะอนุภาคที่โดดเด่นแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถสรุปอนุภาคที่เป็นลักษณะเด่นของแต่ละเรื่องได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบเรื่องและอนุภาคเด่น

ที่	แบบเรื่อง	อนุภาคเด่น
1	แบบเรื่องเวทดาแจ้งข่าว	- เวทดาปรากฏตัวต่อหน้ามนุษย์ - เวทดาทำนายอนาคตลูกของมนุษย์คนนั้น - การตั้งครุฑที่ผิดธรรมชาติ
2	แบบเรื่องธรรมทูต - แบบเรื่องธรรมทูตมรณสักขี	- นักบวชเริ่มการประกาศพระวจนะ - นักบวชประกาศพระวจนะท่ามกลางการต่อต้าน - นักบวชถูกจับกุมและทรมาน - นักบวชยอมสละชีพเพื่อยืนยันความศรัทธา
	- แบบเรื่องธรรมทูตทั่วไป	- นักบวชเริ่มการประกาศพระวจนะ - นักบวชประกาศพระวจนะท่ามกลางความยากลำบาก
3	แบบเรื่องการสร้างกุศล	- นักบวชได้พบต้นแบบของการดำเนินชีวิตศักดิ์สิทธิ์ - นักบวชยอมรับความยากจนและทำงานหนัก - นักบวชก่อตั้งองค์กรเพื่อการกุศล
4	แบบเรื่องเบ็ดเตล็ด	ไม่สามารถสรุปอนุภาคเด่นได้

ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผล

1. นักบุญเป็นนักปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์อนุภาคในตำนานนักบุญนั้น พบอนุภาคเพียง 2 กลุ่ม คือ อนุภาคตัวละครพิเศษและอนุภาคพฤติกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ กลุ่มที่ไม่พบคือ กลุ่มวัตถุสิ่งของพิเศษ สะท้อนให้เห็นอุดมคติของการไม่นับถือวัตถุหรือสิ่งของพิเศษต่าง ๆ อุดมคตินี้สอดคล้องกับหลักบัญญัติ 10 ประการที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของไว้ให้กับโมเสส เช่น ห้ามไม่ให้ทำรูปเคารพใด ๆ ขึ้นมา ห้ามไม่ให้กราบไหว้รูปเคารพหรือนมัสการรูปเหล่านั้นเพราะพระเจ้า

คือองค์พระผู้เป็นเจ้าที่ไม่ยอมให้มีคู่แข่ง (อพย 20:4-5) ความวิเศษหรือเหตุการณ์เหนือธรรมชาติไม่ได้มาจากสิ่งของวิเศษ แต่เป็นไปด้วยฤทธิ์อำนาจแห่งพระผู้เป็นเจ้าทรงบันดาลให้เกิดขึ้น อีกประการหนึ่งคำสอนของพระเยซูเจ้าเน้นให้ถือความยากจนและละทิ้งวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ทางโลก เพื่อมุ่งสู่การติดตามพระเยซูเจ้าอย่างแท้จริง นักบวชทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามคำสอนนั้น โดยเน้นการปฏิบัติ การภาวนา การถือพรต รวมถึงการทำกิจการการกุศลเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ด้วย

2. ตำนานนักบุญเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตของคริสตชน

แบบเรื่องแต่ละแบบเรื่องนั้นมีลักษณะสอดคล้องอุดมคติทางศาสนาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ แบบเรื่องเทวดาแจ้งข่าว แบบเรื่องธรรมทูต มีลักษณะเป็นตำนานปรัมปรา ซึ่งมีการกล่าวถึงในพระคัมภีร์ไบเบิล สะท้อนให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์และพระเดชของพระเจ้า ในการปกป้อง ค้ำครอง ดูแลผู้ที่เชื่อในพระองค์ ในการประกาศศาสนาในยุคเริ่มแรกนั้น มีความยากลำบากอย่างมากแต่ด้วยความศรัทธาในพระบุตรของพระเจ้าเหล่าธรรมทูตทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้ติดตามพระเยซูเจ้าก็ยอมรับความทุกข์ยากจากการประกาศศาสนาด้วยความยินดี เพราะเชื่อว่าการใช้ชีวิตด้วยความทุกข์ยากนี้เป็นสิ่งที่พระเยซูพอใจ ดังความในจดหมายนักบุญเปโตรว่า “ถ้าพวกท่านทำดีและต้องทนทุกข์ลำบาก สิ่งนี้ก็จะเป็นที่พอพระทัยของพระเจ้า” (ปต 1 : 2-21) นอกจากนี้ยังเชื่ออีกว่าการต่อต้านศาสนานั้นเป็นการพิสูจน์ความศรัทธาของนักบวชจากพระผู้เป็นเจ้า “อย่าประหลาดใจต่อการต่อต้านซึ่งเกิดขึ้นเป็นการทดสอบท่านทั้งหลาย ...แต่จงชื่นชมในการที่ท่านมีส่วนร่วมรับทราบกับพระคริสตเจ้า” (ปต 4:12-19)

การกระทำเหล่านี้เป็นการชี้ให้คริสตชนเห็นว่าการเดินตามรอยพระเยซูเจ้านั้น บางครั้งต้องยอมรับความทุกข์ยากจากการปฏิบัติศาสนกิจ นักบุญทั้งหลายที่ยอมสละชีวิตเพื่อติดตามพระเจ้าทำให้พระศาสนจักรมั่นคง พฤติกรรมอันเกิดจากความเชื่อเหล่านี้จึงเป็นต้นแบบสำหรับความศรัทธาในพระเจ้า ดังนั้น “จำเป็นที่พวกท่านต้องทนทุกข์ในการทดลองต่าง ๆ นานาชั่วระยะหนึ่ง เพื่อการทดสอบความเชื่อของพวกท่าน (อันล้ำค่ายิ่งกว่าทองคำที่แม้ว่าจะเสื่อมสลายไปได้ก็ยังถูกทดสอบด้วยไฟ) จะนำไปสู่การสรรเสริญ ศักดิ์ศรี และเกียรติ ในเวลาที่พระเยซูคริสต์จะเสด็จมาปรากฏ” (1ปต 1:3-9)

3. การช่วยเหลือสังคมเป็นพันธกิจสำคัญของนักบวช

ในแบบเรื่องการสร้างกุศลนั้นอนุภาคเด่นของแบบเรื่องนี้ก็คือ การช่วยเหลือสังคม หรือการทำการกุศลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือคนยากไร้ การช่วยเหลือเด็กและเยาวชน การตั้งโรงเรียนหรือการตั้งโรงพยาบาล การช่วยเหลือเหล่านี้เป็นการแสดงออกถึง

ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นพันธกิจสำคัญที่พระเยซูเจ้าทรงสั่งสอนให้คริสตชนปฏิบัติ เพื่อให้โลกเกิดแสงแห่งความหวัง ความรัก และสันติสุข ดังคำสอนในพระวรสารนักบุญยอห์นว่า “นี่คือสิ่งที่เราได้บอกแก่ท่านทั้งหลายแล้ว เพื่อให้ความยินดีของเราดำรงอยู่ในท่านและให้ความยินดีของท่านเต็มเปี่ยม นี่แหละเป็นบัญญัติของเรา คือให้ท่านทั้งหลายรักซึ่งกันและกัน เหมือนดังที่เราได้รักท่าน ไม่มีผู้ใดมีความรักที่ยิ่งใหญ่กว่านี้” (ยอห์น 15:9-17) และคำสอนในพระวรสารนักบุญมัทธิว ว่า “ท่านทั้งหลายเป็นแสงสว่างส่องโลก ... แสงสว่างของท่านต้องส่องแสงต่อหน้ามนุษย์ เพื่อคนทั้งหลายจะได้เห็นกิจการดีของท่าน และสรรเสริญพระบิดาของท่านผู้สถิตในสวรรค์” (มธ 5:14-16)

ตำนานนักบุญนี้จึงเป็นแบบอย่างสำคัญที่สืบทอดอุดมการณ์ของการสร้างความรักและความศรัทธา รวมถึงการรับใช้พระเจ้าอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง จะเห็นได้ว่าแบบเรื่องแต่ละแบบมีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของศาสนาคริสต์แต่ละยุค เช่น *ตำนานนักบุญ สเตเฟน* ในแบบเรื่องธรรมทูตมรดกสักขี สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของพระศาสนจักรสากลในยุคเริ่มแรก หลังจากนั้นเมื่อศาสนาคริสต์เป็นที่ยอมรับการต่อต้านศาสนาจึงลดลง บรรดาพระธรรมทูตได้ประดิษฐานความเชื่อในความรักของพระเจ้าไว้อย่างมั่นคงแล้ว อุดมการณ์ของคริสต์ศาสนาจึงเปลี่ยนไปเป็นการแบ่งปันความรักให้แก่บุคคลที่ด้อยโอกาส เด็กและเยาวชน รวมทั้งบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลืออื่น ๆ นักบวชยุคต่อมาจึงเน้นการทำกุศลให้แก่สังคม การยอมรับความทุกข์ยากเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความรักของพระเจ้าที่ประทานแก่เขาเหล่านั้น แบบเรื่องของตำนานนักบุญในแต่ละยุคสมัยจึงมีอนุภาคซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ของศาสนาในยุคนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาด้านานประเทศอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากตำนานนักบุญ เช่น ด้านความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนวัตถุ หรืออื่น ๆ ที่ปรากฏในสังคมไทย เพื่อให้สามารถเห็นภาพในมุมมองกว้างของวัฒนธรรมคริสต์ศาสนาในบริบทสังคมไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ประคอง นิมนานเหมินทร์. (2551). *นิทานพื้นบ้านศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:

โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์. (2014). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสต์ศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์.

- โรงเรียนเซนต์ดอมินิก. (2563). **คู่มือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2563**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเซนต์ดอมินิก.
- วีณา โกวิทวานิชย์. (2549). **นักบุญฟรังซิส เซเวีย อัครสาวกแห่งตะวันออกไกล (ค.ศ. 1506-1552)**. กรุงเทพฯ: สื่่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน - นิทานพื้นบ้าน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคมแดง สมปวงพร. (2548). **ฉาน ดาร์ก : นักรบของพระเจ้า**. กรุงเทพฯ: คุ่มคำ.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ. (2548). **ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). **อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ : ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2543). **ทฤษฎีคติชนและวิธีการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Aarne, A., & Thompson, S. (1973). The Types of the Folktale: A Classification and Bibliography. In L. Honko Ed., **Folklore Fellows Communications** (3rd ed., Vol. 184). Helsinki: Suomalainen Tiedekatemia.
- Thompson, S. (1946). **The folktale**. New York: Dryden press.
- Thurston, H. (1908). Saints and Martyrs (Christian). In J. Hastings (Ed.), **Encyclopaedia of Religion and Ethics** (Vol. 11). New York: Charles Scribner's Sons.